

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

PAZIŅOJUMS

Rīgā

2023. gada 21. martā

Nr. 6

Par valsts budžeta likumu paketi 2023. gadam

Daru zināmu, ka atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 69. pantam esmu izsludinājis likumu “Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam” un ar 2023. gada budžetu saistītos grozījumus likumos.

Rūpīgi sekojot līdzi budžeta apspriešanas gaitai Saeimā un iepazīstoties ar pieņemtajiem likumiem, vēlos vērst uzmanību uz atsevišķiem būtiskiem jautājumiem.

I

Jau izsludinot budžeta likumu paketi 2021. gadam, vērsu Ministru kabineta un Saeimas uzmanību gan uz Saeimas debašu kvalitāti, gan reformu likumiem budžeta paketē, gan pašu likumdošanas procesu. Šī gada budžeta pieņemšanas procesā saskatīju uzlabojumus minētajos jautājumos, piemēram, budžeta likumam nenosakot steidzamību Latvijas Republikas Satversmes 75.

panta kārtībā, salīdzinot ar iepriekšējās Saeimas darbu. Par to esmu pateicīgs gan 14. Saeimas pozīcijai, gan opozīcijai.

II

2023. gada valsts budžetā valdība ir noteikusi piecus prioritāros virzienus – drošība, izglītība, enerģētika, konkurētspēja un dzīves kvalitāte, cilvēka un sabiedrības veselība. Šis ir vēsturiski finansiāli lielākais Latvijas budžets.

Esmu gandarīts, ka Ministru kabinets un Saeima 2023. gada budžetā ir spējuši vienoties par prioritātēm, kuras arī es izvirzīju kā būtiskas Latvijas attīstībai, piemēram, iekšējās un ārējās drošības finansējuma sabalansēšana un finansējuma palielināšana zinātniskajai darbībai, augstākajai izglītībai un pētniecībai.

III

Esmu saņēmis vairākus lūgumus iesaistīties valdības un nozaru debatēs par budžeta izstrādes pamatprincipiem un nozarēm piešķiramā finansējuma apjomu. Tāpat esmu saņēmis lūgumu neizsludināt budžetu 2023. gadam un attiecīgos likumus nodot otrreizējai caurlūkošanai.

Saeimā pieņemtais 2023. gada budžets nav nevainojams, bet tas ir tāds, kurā ir mēģināts saprātīgi sabalansēt valsts iespējas, vajadzības un vēlmes.

Šobrīd nebūtu godīgi un taisnīgi pretnostatīt skolotāju pret ārstu, policistu pret pensionāru, personu ar īpašām vajadzībām pret ukraiņu bēgļi, lai tādējādi izceltu piešķirtā budžeta nepietiekamību kādai konkrētai jomai. Mēs visi vēlamies dzīvot labākā Latvijā un tikai ar mūsu kopdarbu to ir iespējams sasniegt.

IV

Valdības un dažādu nozaru pārstāvju sarunas un tajās panāktās vienošanās liecina par abpusēju vēlmi pēc konstruktīvas un uz ilgtspēju vērstas politikas. Svarīgi, lai šajās sarunās panāktās vienošanās arī godprātīgi tiktu izpildītas no visām iesaistītajām pusēm.

Vēl 2022. gada septembrī Ministru kabinets apņēmās līdz 2023. gada 1. februārim sagatavot rīkojuma projektu “Par pedagogu zemākās mēneša darba samaksas likmes pieauguma grafiku laikposmam no 2023. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. decembrim”, ievērojot Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam noteiktos darba samaksas pieauguma principus. Uz šo brīdi pedagogu darba samaksas grafiks sadarbojoties Izglītības un zinātnes ministrijai un Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrībai ir izstrādāts, bet Ministru kabinets to vēl nav apstiprinājis.

Aicinu Ministru kabinetu nevilcināties un pienācīgā kārtā izpildīt tās vienošanās, kas tika panāktas vēl pagājušajā gadā sarunās ar Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrību. Vienlaikus aicinu arodbiedrību ar konstruktīvu sapratni attiekties pret valdības darbu un panākto vienošanos izpildes gadījumā pārvērtēt turpmāk plānotās darbības – tajā skaitā – streika nepieciešamību.

Izglītības jomā, kā jebkurā citā nozarē, pedagogu atalgojuma jautājums nav vienīgais risināmais jautājums. Prioritātei ir jābūt skolēnu izglītības kvalitātei un pieejamībai. Tikai pārdomātas reformas, tajā skaitā ieilgušā skolu tīkla jautājuma risināšana sadarbībā ar pašvaldībām, var būt pamats tālākai finansējuma jautājuma pārskatīšanai. Tas ir turpmāko diskusiju jautājums.

V

Veselības nozares organizācijas ir paidušas pamatotas bažas, ka neprognozējama un nepietiekama valsts finansējuma un cilvēkresursu trūkuma dēļ, pacientiem tiek būtiski apgrūtināta pieejamība veselības aprūpes pakalpojumiem.

Uzskatu, ka veselības nozare ir viena no tām, kurai būtu nepieciešama pilnīga skaidrība par tai pieejamo budžetu ilgākā laika periodā. Šeit ir apsverams jautājums par pakāpenisku veselības nozares finansējuma palielināšanu līdz noteiktam procentam no iekšzemes kopprodukta, un vēlāk – šī apmēra kāpināšanu. Šī precīzi noteiktā finansējuma apmēra definēšana ir Ministru kabineta tiešs uzdevums un atbildība. Vienlaikus uzskatu, ka šeit turpināma profesionāla diskusija par labāko veselības aprūpes sistēmas finansēšanas modeli.

VI

Saredzu, ka valdībai ir iespējas būtiski uzlabot komunikāciju arī ar citu nozaru pārstāvjiem un arodbiedrībām, lai izvairītos no pārpratumiem un šķietamības, ka valdības dotie solījumi par finansējuma piešķirumu nozarēm netiek pildīti, vai kāda nozare tiek aizmirsta vispār.

Latvijas budžets nav bezizmēra, un tieši tādēļ jo būtiski ir panākt samērīgumu un taisnīgumu budžeta izlietojumā un izpratni par šī izlietojuma veidošanas principiem.

Kādas atsevišķas nozares prasības nedrīkst radīt sasteigtu risinājumu – atņemt līdzekļus kādai citai nozarei, lai risinātu konkrēto problēmu. Tā tas varētu turpināties bezgalīgi. Valdībai, izstrādājot katru nākamo budžetu, ir jāspēj sniegt izpildāmu piedāvājumu visu nozaru vajadzībām. 2023. gada budžets šo nosacījumu minimālā apmērā izpilda.

VII

Valdībai jau tagad ir jāuzsāk aktīvs darbs pie 2024. gada budžeta izstrādes. Aicinu Ministru kabinetu, izstrādājot nākamā gada budžetu, ņemt vērā to pieredzi un tās mācības, ko sniedza 2023. gada budžeta izstrāde.

Tomēr, lai arī šī gada budžets ir pieņemts tikai martā, Ministru kabinetam un Saeimai ir rūpīgi jāseko līdz 2023. gada budžeta izpildei un nepieciešamības gadījumā jāveic savlaicīgi pasākumi, lai rastu finansējumu gada ietvaros tām nozarēm, kuru nepietiekama finansēšana var radīt grūti labojamas sekas. Šis uzdevums ir paveicams vēl 2023. gadā.

Valsts prezidents

Egils Levits